Disseny modular II Programació 2 Facultat d'Informàtica d'Informàtica, UPC

Conrado Martínez

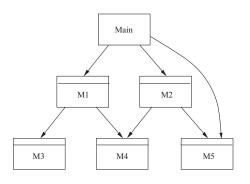
Primavera 2019

- Apunts basats en els d'en Ricard Gavaldà
- Aquestes transparències no substitueixen els apunts de l'assignatura, els complementen

Part I

- Jerarquies de Classes i Mòduls
- 2 implementació de classes
- 3 Ampliacions de tipus de dades: mòduls funcionals i llibreries
- Biblioteques i Genericitat

Diagrames modulars

"Jerarquia de classes" en programació OO Diferents tipus d'arcs per a diferents tipus de relacions En aquest curs, només relacions d'ús

Diagrames modulars

- Mòdul del programa principal: sense arcs entrants
- Resta mòduls: mòduls de dades o funcionals

- Graf acíclic, no necessàriament un arbre
- "Jerarquia de classes" en programació OO

Relacions entre mòduls

Programa = Conjunt de mòduls relacionats / dependents

Un mòdul pot:

- definir un nou tipus de dades, a partir d'altres
- ampliar/enriquir un tipus amb noves operacions

Relacions entre mòduls

Programa = Conjunt de mòduls relacionats / dependents

Un mòdul pot:

- definir un nou tipus de dades, a partir d'altres
- ampliar/enriquir un tipus amb noves operacions

Les relacions d'ús poden ser:

- visibles, en especificació
- ocultes, per una implementació concreta

Exercici: Conjunt d'Estudiants

Volem definir una nova classe Cjt_estudiants, per gestionar conjunts d'estudiants

Relació d'ús: Dins de Cjt_estudiants.hh

#include "Estudiant.hh"

Important: per especificar Cjt_estudiants no cal saber la implementació de la classe Estudiant

```
#include "Estudiant.hh"
// Un Cjt_estudiant Representa un conjunt d'estudiants,
// ordenat per DNI creixent amb un màxim nombre d'Estudiants
// Es poden consultar i modificar els seus elements
// (Estudiants) per DNI o per posició en l'ordre
// creixent de DNT
class Cit estudiants {
public:
// Constructores
/* Pre: cert */
/* Post: crea un conjunt d'estudiants buit */
Cjt_estudiants();
// Destructora
~Cit estudiants():
```

```
// Modificadores
/* Pre: el conjunt no conté cap estudiant amb el DNI
        de l'Estudiant 'est'; la mida actual del conjunt
        és menor que la mida màxima permesa */
/* Post: s'ha afegit l'estudiant 'est' al conjunt */
void afegir estudiant(const Estudiant &est);
/* Pre: el conjunt conté un estudiant amb el mateix DNI
        que l'Estudiant 'est' */
/* Post: l'Estudiant 'est' substitueix a l'estudiant del
         conjunt original que tenia el mateix DNI que 'est' */
void modificar estudiant(const Estudiant &est);
```

```
// Consultores
/* Pre: cert */
/* Post: el resultat és el nombre d'estudiants del conjunt */
int mida() const;
/* Pre: dni > 0 */
/* Post: torna cert si i només si el conjunt conté un Estudiant
         amb DNI iqual al donat (dni) */
bool existeix estudiant (int dni) const;
/* Pre: el conjunt conté un Estudiant amb DNI = dni */
/* Post: el resultat és l'Estudiant amb DNT = dni
         present en el conjunt */
Estudiant consultar_estudiant(int dni) const;
```

```
// Lectura i escriptura
/* Pre: cert */
/* Post: el paràmetre implícit conté el conjunt d'estudiants
         llegits del canal estàndard d'entrada */
void llegir();
/* Pre: cert */
/* Post: s'han escrit en canal estàndard de sortida els
         estudiants del conjunt en ordre ascendent per DNI */
void escriure() const:
private:
// elements privats de la classe: atributs,
// mètodes privats, ...
};
```

Part I

- 1) Jeracquies de Classes i Mòduls
- 2 Implementació de classes
- 3 Ampliacions de tipus de dades: mòduls funcionals i llibreries
- Biblioteques i Genericitat

Implementació d'una classe

Fases:

- Implementar el tipus: Triar una representació. Definir els atributs amb tipus ja existents
- Implementar les operacions: Codificar les seves operacions en termes d'instruccions
- Pot ser convenient definir mètodes i funcions auxiliars (privades, no visibles des de fora)

Fitxers

Ideal: Separació completa públic i privat

• .hh: Capçaleres de les operacions públiques

• .cc: Atributs i codi de totes les operacions

Fitxers

Ideal: Separació completa públic i privat

- .hh: Capçaleres de les operacions públiques
- .cc: Atributs i codi de totes les operacions

Com es fa:

- hh ⇒ part private: Atributs i capçaleres de operacions privades
- hh ⇒ part public: Capçaleres de les operacions públiques
- .cc ⇒ Implementació de les operacions públiques i privades

Fitxer Estudiant.hh

```
class Estudiant {
public:
// ...
// Lectura i escriptura
void llegir();
void escriure() const;
private:
int dni;
double nota;
bool amb_nota;
static const int MAX_NOTA = 10;
/* Invariant de la representacio:
   dni >= 0
   si amb nota llavors 0 <= nota <= MAX NOTA
} 16 / 65
```

- En aquesta implementació de la classe Estudiant no es defineixen mètodes privats
- La constant estàtica MAX NOTA és un atribut de classe

Fitxer Estudiant.cc

```
#include <iostream>
#include "Estudiant.hh"
using namespace std;
Estudiant::Estudiant()
/* Pre: cert */
/* Post: crea un estudiant amb DNT=0 i sense nota */
    dni = 0; amb nota = false;
Estudiant::Estudiant(int d)
/* Pre: dni>=0 */
/* Post: crea un estudiant amb DNI=d i sense nota */
    dni = d; amb nota = false;
Estudiant::~Estudiant() {}
 18 / 65
```

```
void Estudiant::afegir nota(double n)
/* Pre: l'Estudiant no té nota i 0 <= n <= nota maxima() */
/* Post: la nota de l'Estudiant passa a ser "nota" */
    nota = n;
    amb_nota = true;
void Estudiant::modificar nota(double n)
/* Pre: l'Estudiant té nota i 0 <= n <= nota maxima() */</pre>
/* Post: la nota de l'Estudiant passa a ser "nota" */
    nota = n;
int Estudiant::consultar DNI() const
/* Pre: cert */
/* Post: torna el DNI de l'Estudiant */
    return dni;
19 / 65
```

```
double Estudiant::nota_maxima() // aquí no es posa "static"
/* Pre: cert */
/* Post: torna la nota màxima que pot tenir qualsevol Estudiant */
    return MAX NOTA;
bool Estudiant::te nota() const
/* Pre: cert */
/* Post: torna cert si i només si l'Estudiant té nota */
    return amb nota;
```

```
void Estudiant::llegir()
/* Pre: el cin conté un enter no negatiu d i un double n */
/* Post: l'Estudiant passar a tenir el DNI d: si n està
         en el rang [0..nota maxima()] llavors la nota de
         l'Estudiant passa a ser n; altrament l'Estudiant
         es queda sense nota */
    cin >> dni:
    double x:
    cin >> x:
    if (x >= 0 \text{ and } x <= MAX_NOTA) {
      nota = x;
       amb_nota = true;
    } else {
      amb nota = false;
```

Exercici: implementació alternativa del tipus Estudiant

Objectiu: demostrar la independència de la implementació

- Eliminem l'atribut booleà
- Si l'atribut nota és −1, l'estudiant no té nota

No canviem l'especificació $\rightarrow$ no cal revisar classes que l'usen

Atributs

- Variables o constants de tipus previs
- Sempre els declarem a la part private

Atributs

- Variables o constants de tipus previs
- Sempre els declarem a la part private
- const = és una constant (no modificable)

Atributs

- Variables o constants de tipus previs
- Sempre els declarem a la part private
- const = és una constant (no modificable)
- static = és un atribut de classe (compartit per tots els objectes de la classe)
  - S'accedeix amb classe::atribut i no objecte.atribut

Operacions auxiliars privades

- Útils per a implementar les públiques
- Capçalera a la part private del fitxer .hh: Només poden ser cridades per un mètode públic o privat de la classe
- Tenen accés als atributs dels objectes de la classe
- Poden ser mètodes (s'apliquen sobre l'objecte propietari) o mètodes de classe (static)

Implementació de mètodes públics i privats

```
Notació: nom_classe::nom_operacio(...)
```

- :: vol dir "No estem implementant una op. nova, sinó la que ja haviem declarat abans"
- Iliguem cada operació amb les seva capçalera al corresponent arxiu . hh
- dóna el dret d'accedir a la part private de la classe
- tant per a ops. públiques com privades
- en la implementació dels mètodes de classe no es posa static

Accés a un camp/atribut

Forma general: nom_objecte.nom_atribut

Exemple: x.c

Si $\times$ és un objecte de tipus ${\mathbb T},$ llavors ${\mathbb C}$ ha de ser un atribut de ${\mathbb T}$

Accés a un camp/atribut

Casos particulars:

- Quan accedim als atributs de l'objecte implícit en un mètode només s'escriu el nom de l'atribut
  - Ex: dni sols es refereix al camp dni del paràmetre implícit

Accés a un camp/atribut

Casos particulars:

- Quan accedim als atributs de l'objecte implícit en un mètode només s'escriu el nom de l'atribut
  - Ex: dni sols es refereix al camp dni del paràmetre implícit
- En alguns casos molt específics necessitem referir-nos explícitament a l'objecte implícit d'un mètode: this = el paràmetre implícit = l'objecte propietari. Usos:
  - Desambiguar quan en aquell àmbit de visibilitat hi ha una variable amb el mateix nom que un atribut.
  - Pasar el paràmetre implícit com a paràmetre explícit d'una operació
  - En realitat, this és un apuntador a l'objecte implícit; l'objecte implícit és *this

Exemple: Implementació de Cjt_estudiants

Representació i invariant:

 Un atribut de classe constant MAX_NEST, que estableix el màxim nombre d'estudiants que pot haver en un conjunt

Exemple: Implementació de Cjt_estudiants

Representació i invariant:

- Un atribut de classe constant MAX_NEST, que estableix el màxim nombre d'estudiants que pot haver en un conjunt
- Un atribut enter nest, el nombre d'estudiants en el conjunt,
   0 < nest < MAX_NEST
- Un atribut vest que és un vector de Estudiants, de mida MAX_NEST i que estarà ordenat per dni en tot moment
  - els mètodes afegir_estudiant i llegir_cjt_estudiants seràn més complexos (i costosos en temps) per a garantir que els continguts del vector vest estàn ordenats
  - afavoreix la cerca (perquè es pot fer dicotòmica)

Exemple: Implementació de Cjt_estudiants

Operacions privades

- Un mètode privat ordenar_cjt_estudiants
- Un mètode de classe (static) privat cerca_dicot, rep explícitament el vector d'Estudiant sobre el qual es fa la cerca

Invariant de la representació

- Propietats dels atributs que ens comprometem a mantenir en la implementació de les operacions
- Queda garantit si només es manipula la representació amb ops. constructores i modificadores
- Implícit com a Pre i Post a totes les operacions
- És bona praxis escriure'l junt amb la representació: molt bona documentació!

Invariant de la representació

Classe Estudiant

- dni >= 0
- si (amb_nota) llavors (0 <= nota <= MAX_NOTA)

o be (implementacio sense booleà)

- dni >= 0
- (nota == -1) bé (0 <= nota <= MAX_NOTA)

Invariant de la representació

Classe Cjt_estudiants

- 0 <= nest <= vest.size() = MAX_NEST,</pre>
- tots els estudiants de vest[0..nest-1] tenen dnis diferents,
- vest[0..nest-1] està ordenat creixentment pels DNI dels estudiants

Cjt_estudiants.hh

```
class Cjt_estudiants {
private:
    vector<Estudiant> vest;
    int nest;
    static const int MAX NEST = 20;
     Invariant de la representacio:
     * 0 <= nest <= vest.size() = MAX_NEST,
     * tots els estudiants en vest[0..nest-1] tenen DNI
       diferents, i
     * vest[0..nest-1] esta ordenat creixentment pels DNI
       dels estudiants
```

Cjt_estudiants.hh

```
class Cit estudiants {
private:
void ordenar cit estudiants();
/* Pre: cert. */
/★ Post: els Estudiants del conjunt estan ordenats
         creixentment pels seus DNI */
static int cerca dicot(const vector<Estudiant> &vest.
                       int left, int right, int x);
/* Pre: vest[left..right] està ordenat creixentment
        per DNI, 0 <= left, right < vest.size() */
/* Post: si a vest[left..right] hi ha un element
         amb DNI = x, el resultat és una posicio que
         el conté; si no, el resultat es -1 */
};
```

#include "Cjt_estudiants.cc #include <iostream> using namespace std; Cjt_estudiants::Cjt_estudiants() { nest = 0; vest = vector<Estudiant>(MAX_NEST); } Cjt_estudiants::~Cjt_estudiants() {}

```
void Cjt_estudiants::afegir_estudiant(const Estudiant &est) {
   int dni = est.consultar_DNI();
   int i = nest - 1;
   while (i >= 0 and dni < vest[i].consultar_DNI()) {
      vest[i + 1] = vest[i];
      --i;
   }
   vest[i + 1] = est;
   ++nest;
}</pre>
```

```
void Cjt_estudiants::modificar_estudiant(const Estudiant &est) {
    // per la Pre, segur que trobem el DNI d'est com a DNI
    // d'algun element de vest[0..nest-1]; apliquem-hi la cerca
    // dicotomica
    int i = cerca_dicot(vest, 0, nest-1, est.consultar_DNI());
    // i es la posicio amb el DNI d'est
    vest[i] = est;
}

void Cjt_estudiants::modificar_iessim(int i, const Estudiant &est)
    vest[i-1] = est;
}
```

```
int Cjt_estudiants::mida() const {
    return nest;
}
int Cjt_estudiants::mida_maxima() {
    return MAX_NEST;
}
bool Cjt_estudiants::existeix_estudiant(int dni) const {
    int i = cerca_dicot(vest, 0, nest-1, dni);
    return (i != -1);
}
```

Cjt_estudiants.cc Estudiant Cjt_estudiants::consultar_estudiant(int dni) const { int i = cerca_dicot(vest, 0, nest-1, dni); return vest[i]; } Estudiant Cjt_estudiants::consultar_iessim(int i) const { return vest[i-1]; }

void Cjt_estudiants.cc void Cjt_estudiants::llegir() { cin >> nest; for (int i = 0; i < nest; ++i) vest[i].llegir(); ordenar_cjt_estudiants(); // noteu que l'apliquem sobre el objecte implÃcit } void Cjt_estudiants::escriure() const { for (int i = 0; i < nest; ++i) vest[i].escriure(); }</pre>

```
// observem que no hi ha referencia a nest
int Cit estudiants::cerca_dicot(const vector<Estudiant> &vest,
                                 int left, int right, int x) {
    int i; bool found = false;
    while (left <= right and not found) {
        i = (left + right)/2;
        if (x < vest[i].consultar DNI()) right = i - 1;</pre>
        else if (x > vest[i].consultar_DNI()) left = i + 1;
        else found = true:
    // si l'element buscat existeix, i es la posicio que volem
    if (found) return i;
    else return -1;
```

```
// ordena el vector d'estudiants per dni creiexentment,
// usant el metode de seleccio
// Es un exemple. Milloraria usant algorismes d'ordenacio
// mes rapids.
void Cit estudiants::ordenar cit estudiants() {
   for (int i = 0; i < nest - 1; ++i) {
          int min dni = vest[i].consultar DNI();
          int pos_min = i;
          for (int j = i+1; j < nest - 1; ++j)
                 if (min_dni > vest[j].consultar_DNI()) {
                        pos min = i:
                        min dni = vest[i].consultar DNI();
          Estudiant etemp = vest[i];
          vest[i] = vest[pos min];
          vest[pos_min] = etemp;
```

Observacions

Algunes especificacions poden incloure *anotacions sobre eficiència*, que restringeixen el ventall d'implementacions vàlides

- Especificació #1 de Cjt_estudiants,
  - afegir_estudiant: "tarda temps proporcional a la mida del conjunt"
  - existeix_estudiant: "tarda temps logarítmic en la mida del conjunt"
- Especificació #2:
  - afegir_estudiant: "tarda temps constant"
  - existeix_estudiant: "tarda temps lineal en la mida del conjunt"

Part I

- 1) pradujes de Classes i Mòduls
- 2 implementació de classes
- 3 Ampliacions de tipus de dades: mòduls funcionals i llibreries
- Biblioteques i Genericitat

Ampliacions de tipus de dades

Ampliar un TAD: afegir noves funcionalitats Mecanismes d'ampliació en OO

- Modificar la classe existent per afegir nous mètodes
- Enriquiment = definir les noves operacions fora de la classe
- Merència amb mecanismes del llenguatge (no a PRO2)

Solució 1: Modificar la classe

- Afegir les capçaleres dels nous mètodes en el fitxer . hh
- Implementar els nous mètodes en el fitxer .cc

Pro: Sovint més eficient

Con : Cal tenir accés i entendre la implementació original

Solució 1: Modificar la classe

- Afegir les capçaleres dels nous mètodes en el fitxer . hh
- Implementar els nous mètodes en el fitxer .cc

Pro: Sovint més eficient

Con : Cal tenir accés i entendre la implementació original

Addicionalment, pot modificar-se la representació del tipus (per poder soportar eficientment els nous mètodes) i això pot significar modificar el codi de les operacions ja existents

Solució 2: Definir operacions fora de la classe

- No es modifica ni l'especificació ni la implementació de la classe original
- En un mòdul funcional nou (.hh i .cc), o en la classe que les usa
- Accions i funcions convencionals, no són mètodes

Solució 2: Definir operacions fora de la classe

Avantatges:

- No cal tenir permís per modificar classe original
- No engreixa la classe original amb mètodes d'ús puntual
- No cal canviar el codi de les ops si canviés la implementació (només s'usen els mètodes públics)

Inconvenients:

- Possible ineficiència
- Incongruència amb el disseny OO

Com triar entre Solució 1 i Solució 2?

Solució 1:

- Si són ops. essencials al significat del tipus, generals i potencialment útils en moltes situacions (reusables)
- Quan solucioni problemes d'eficiència de la Solució 2

Solució 2:

- Quan només s'apliquen a un problema particular i no sembla que es pugui reutilitzar en altres contextes
- Quan cal evitar que la classe original creixi desmesuradament; potser s'ha de plantejar un redisseny de les classes i introduir-ne noves classes

Exemple: Ampliació de Cjt_estudiants

Volem afegir a Cjt_estudiants operacions per a:

- donat el DNI d'un estudiant que sabem que és al conjunt, esborrar-lo del conjunt
- sabent que el conjunt no és buit, obtenir l'estudiant de nota màxima

Solució 1: Modificar la classe

```
class Cit estudiants {
public:
void esborrar estudiant(int dni);
/* Pre: el conjunt conté un estudiant amb DNI = dni */
/* Post: el conjunt conté els mateixos estudiants que
   l'original menys l'estudiant amb DNI donat */
Estudiant estudiant nota max() const;
/* Pre: el conjunt conté almenys un estudiant amb nota */
/★ Post: el resultat és l'estudiant del conjunt amb
   nota màxima; si en té més d'un, és el de dni més petit */
};
```

Solució 1: Modificar la classe. Nou .hh

```
private:
    vector<Estudiant> vest;
    int nest;
    static const int MAX_NEST = 60;
    int imax; /* Aquest atribut és nou */

    /* Invariant de la representacio:
    ...
    imax val -1 si cap estudiant té nota, i altrament conté l'index més petit en vest d'un estudiant amb nota màxima */
```

Solució 1: Modificar la classe

- Creadores: imax s'inicialitza a -1
- Segueix sent -1 mentre cap estudiant del conjunt té nota
- afegir_estudiant: s'actualitza imax, si cal
- ullet Idem amb modificar_estudiant i modificar_iessim
- estudiant_nota_max(): retorna vest[imax]
- afegir_estudiant i estudiant_nota_max ténen temps constant=independent del nombre d'estudiants en el conjunt
- modificar_estudiant i modificar_iessim podem necessitar un recorregut del vector sencer per a actualitzar imax

Solució 1: Modificar la classe

Nou fitxer E_Cjt_estudiants.hh

```
#include "E Cit estudiants.hh"
/* Pre: Cest conté un estudiant a Cest amb DNI = dni */
/* Post: Cest conté els mateixos estudiants que el seu
         valor original menys l'estudiant amb DNI = dni */
void esborrar_estudiant(Cjt_estudiants &Cest, int dni) {
    Cit estudiants Cestaux:
    int i = 1:
    while (dni != Cest.consultar iessim(i).consultar DNI()) {
        Cestaux.afegir estudiant(Cest.consultar iessim(i));
        ++i:
    // per la pre, segur que trobarem a Cest un estudiant
    // amb DNI = dni; en aquest punt del programa, aquest
    // estudiant és Cest.consultar iessim(i);
    // ara hem d'afegir els elements següents a Cestaux
    for (int j = i+1; j <= Cest.mida(); ++j)</pre>
        Cestaux.afegir estudiant(Cest.consultar iessim(j));
    Cest = Cestaux;
 57 / 65
```

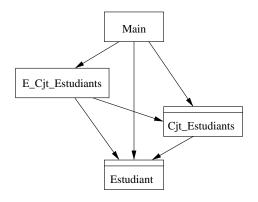
```
/* Pre: Cest conté almenys un estudiant amb nota */
/* Post: el resultat és l'estudiant de Cest amb nota màxima;
   si en té més d'un, és el de dni més petit */
Estudiant estudiant nota max(const Cjt estudiants &Cest) {
    int i = 1:
   while (not Cest.consultar iessim(i).te nota()) ++i;
    int imax = i; ++i;
    // per la pre, segur que trobarem a Cest un estudiant
    // amb nota; imax n'és el primer; comprovem la resta
   while (i <= Cest.mida()){</pre>
        if (Cest.consultar iessim(i).te nota())
            if (Cest.consultar_iessim(imax).consultar_nota() <</pre>
                   Cest.consultar_iessim(i).consultar_nota())
                imax = i;
        ++i;
    return Cest.consultar iessim(imax);
```

Observació:

- estudiant_nota_max() temps lineal (no constant)
- esborrar_estudiant lineal com abans, però més lenta

Diagrama modular

Un hipotètic programa principal que usa les dues operacions de $E\_Cjt\_estudiants$

Part I

- 1) Jeracquies de Classes i Mòduls
- 2 mblementació de classes
- 3 Ampliacions de tipus de dades: mòduls funcionals i llibreries
- Biblioteques i Genericitat

Biblioteques

Col.leccions de mòduls que amplien el llenguatge

La Standard C++ Library ofereix una gran varietat de mòduls funcionals i de dades com ara iostream, string, cmath,...

Standard Template Library (STL)

- La STL és un subconjunt de la biblioteca estàndar de C++.
   Inclou mòduls funcionals i de dades genèrics
- Template = plantilla
- Classes i funcions genèriques : classes i funcions amb tipus com a paràmetres Exemples:
  - Programació 1: vector<T>
  - Programació 2: queue<T>, stack<T>, list<T>

Templates

Una funció genèrica

Templates

Ús d'una funció genèrica